

Elżbieta Jodkowska

STAN UZĘBIENIA DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW POLSKI W LATACH 1998-2009

THE CONDITION OF DENTITION STATUS OF ADULTS POLISH CITIZENS IN YEARS 1998-2009

Zakład Stomatologii Zachowawczej
Instytutu Stomatologii
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

STRESZCZENIE

W pracy przedstawiono wyniki badań epidemiologicznych przeprowadzonych w kraju w latach 1998-2009, w ramach ogólnopolskiego monitoringu stanu zdrowia jamy ustnej populacji polskiej w grupach wieku 35-44 i 65-74 lata. Dokonano oceny stanu zdrowia jamy ustnej zgodnie z zaleceniami WHO u 3 813 osób. Stan próchnicy zębów wyrażano wskaźnikiem DMFT. Do oceny stanu przyzębia oraz potrzeb leczniczych wykorzystano wskaźnik CPITN. Stwierdzono, że w ciągu dziesięciolecia w obu grupach wieku wzrósł odsetek osób bezzębnych. Średnia liczba zachowanych własnych zębów nieznacznie wzrosła, obniżył się znacznie odsetek osób z zachowaną funkcją żucia. Nieznacznie wzrósł odsetek osób ze zdrowym przyzęciem. Nie wielkiemu obniżeniu uległ odsetek osób z zapaleniem przyzębia, obniżył się odsetek osób ze zdrowymi sextantami. Średnia wartość wskaźnika DMFT w grupie wieku 35-44 lata utrzymywała się na tym samym poziomie, wzrosła średnia wskaźnika DT, spadła wartość wskaźnika MT.

Słowa kluczowe: stan uzębienia, badanie epidemiologiczne, wskaźnik DMFT, CPITN, lata 1998-2009, Polska

ABSTRACT

Oral health status of 3 813 persons aged 35-44 and 65-74 was evaluated according to WHO recommendations. Caries presence was expressed by DMFT index. CPITN index was used for periodontal health assessment. In the years 1998-2009 increasing percentage of toothlessness was observed. The mean number of preserved teeth slightly increased, but percentage of population with preserved masticatory function significantly decreased. Percentage of population with healthy periodontium slightly increased. Percentage of patients with periodontitis and population with healthy sextants decreased. Mean value of DMFT index among population aged 35-44 remained unchanged, mean value of DT index increased and of MT index decreased.

Key words: dentition status, epidemiological study, adults aged 35-44 and 65-74 years, DMFT index, CPITN, years 1998-2009, Poland

WSTĘP

Zęby zaatakowane przez próchnicę pomimo leczenia, często już w wieku średnim są usuwane, a powstałe braki w uzębieniu są uzupełniane przez protezy, które muszą być po kilku latach użytkowania wymieniane na nowe z powodu zużycia i postępujących procesów destrukcyjnych narządu żucia.

Monitoring stanu zdrowia jamy ustnej jest bardzo istotnym narzędziem systemowym przy opracowaniu działań prozdrowotnych poprawiających zdrowie społeczeństwa. Porównanie aktualnie uzyskanych z moni-

toringu wyników z wynikami wcześniejszymi pozwala na ocenę zmian zachodzących w stanie uzębienia.

Po 1997 r. prowadzony jest ogólnopolski program monitorowania stanu zdrowia jamy ustnej, który umożliwia ocenę kliniczną stanu uzębienia wraz ze wskazaniem wpływu czynników społecznych, ekonomicznych i kulturowych. W latach 1998 i 2002 oraz w latach 1998, 2002 i 2009 zbadano osoby dorosłe 2 ważnych indeksowo grup wieku od 35 do 44 lat i od 65 do 74 lat. Przedział wieku 35-44 lata odpowiada okresowi maksymalnej aktywności zawodowej i uznawany jest za czas utrwalonych, zarówno w stanie uzębienia, jak i przyzębia zmian. Osoby w wieku 65-74 lat zalicza-

ne są do grupy emerytalnej, która jest przedmiotem okresowych ocen prowadzonych we wszystkich rozwiniętych krajach. W Polsce grupa ta dopiero w 1998 r. po raz pierwszy została uwzględniona w badaniach epidemiologicznych, które opierały się o kryteria Oral Status/Euro.

Celem pracy było zebranie danych o stanie zdrowia jamy ustnej dwóch grup osób dorosłych w wieku 35-44 i 65-74 lata na przestrzeni lat 1998-2009. Analizowano zmiany występowania odsetka osób bezzębnych, średnią liczbę zachowanych zębów własnych, odsetek osób z zachowaną funkcją żucia, stan przyzębia, na podstawie wartości wskaźnika CPI i liczby zdrowych sekstantów na osobę oraz średnie wartości wskaźnika intensywności próchnicy - DMFT, DT i FT. (CPI- wskaźnik potrzeb leczenia periodontologicznego (*Community Periodontal Index*), oceniany w 6 odcinkach jamy ustnej (sekstantach); DMFT= DT (średnia liczba zębów stałych z ubytkami próchnicowymi); MT – (średnia liczba zębów stałych usuniętych z powodu próchnicy); FT – (średnia liczba zębów stałych wypełnionych).

MATERIAŁ I METODY

Badanie miało charakter przeglądowego badania epidemiologicznego. Objęto nim łącznie 3 813 osób, w tym 1 689 osób w wieku 35-44 lata i 2 124 osoby w wieku 65-74 lat. Zbadano mniejszą liczbę mężczyzn niż kobiet. Liczba zbadanych mieszkańców wsi i miast, jak i osób w obu przedziałach wieku, różniła się w poszczególnych województwach. Badanie przeprowadzono zgodnie z zaleceniami WHO Oral Health Surveys Basic Data. WHO Geneva 1997 (1). Oceny stanu uzębienia dokonano przy sztucznym oświetleniu, używając zgłębnika i lusterka stomatologicznego. Stwierdzony stan próchnicy zębów wyrażano za pomocą wskaźnika DMFT. Do oceny potrzeb leczenia chorób przyzębia wykorzystano wskaźnik CPI. Wyniki badań prowadzone w 2009 r. które objęły osoby w grupie wieku 65-74 lat porównano z wynikami badań uzyskanymi w latach 1998 i 2002, zaś dla grup wieku 35-44 lat porównano z wynikami badań uzyskanymi w latach 1998 i 2002.

WYNIKI BADAŃ

Analizowano wyniki badań stomatologicznych 1 689 osób w wieku 35-44 lat z lat 1998 i 2002 oraz 2 124 osób w wieku 65-74 lat z lat 1998, 2002 i 2009. (tab. I). Liczba zbadanych osób w obu przedziałach wieku nieznacznie różniła się w poszczególnych województwach. Liczby osób zbadanych w latach 1998-2009 w poszczególnych województwach zestawiono w tabeli II (w 2009 r. ze względu na przyznany niski

Tabela I. Liczba zbadanych osób w latach 1998-2009 z grup wieku od 35-44 oraz od 65-74 lat

Table I. Number of examined persons aged 35-44 and 65-74 in 1998-2009

Płeć/środowisko	Grupa wieku				
	35-44 lata		65-74 lata		
	Rok badania				
	1998 r.	2002 r.	1998 r.	2002 r.	2009 r.
Mężczyźni	307	291	298	302	245
Kobiety	549	542	400	509	370
Miasto	350	429	255	421	400
Wieś	506	404	443	390	215
Ogółem	856	833	698	811	615

Tabela II. Liczba zbadanych osób w wieku 35-44 i 65-74 lata w poszczególnych województwach w latach 1998-2009 r.

Table II. Number of examined persons aged 35-44 and 65-74 in 1998-2009 in different provinces

Województwo	Grupa wieku				
	35-44 lata		65-74 lata		
	Rok badania				
	1998	2002	1998	2002	2009
Dolnośląskie	61	10	50	35	-
Kujawsko-pomorskie	-	49	-	55	-
Lubelskie	55	54	50	54	-
Lubuskie	-	57	-	58	79
Łódzkie	59	55	50	55	-
Małopolskie	68	53	52	47	132
Mazowieckie	62	56	51	68	40
Opolskie	77	77	40	43	-
Podkarpackie	61	55	52	55	159
Podlaskie	70	40	60	38	-
Pomorskie	62	55	40	54	158
Śląskie	60	60	53	60	-
Świętokrzyskie	61	57	52	56	-
Warmińsko-mazurskie	60	47	58	26	-
Wielkopolskie	39	54	36	55	-
Zachodniopomorskie	61	54	54	52	47
łącznie	856	833	698	811	615

budżet badaniem objęto tylko 6 województw). Odsetek osób bezzębnych w badanej grupie w obu przedziałach wieku z podziałem na płeć i miejsce zamieszkania przedstawiono w tabeli III. Odsetek bezzębnych osób w grupie wieku 65-74 lat w poszczególnych regionach kraju latach 1998 i 2002 wahał się w granicach: od 16% do 50% i od 5,3% do 76,9% (tab. IV). Średnia liczba zachowanych zębów u osób w grupie wieku 35-44 lata wynosiła w latach 1998 i 2002 odpowiednio: 20,8 i 21,1 zęba a u osób w przedziale wieku 65-74 lat wynosiła w latach 2002 i 2009 odpowiednio: 6,3 i 6,6 zęba u osoby. W latach 1998 i 2002 stwierdzono wyższą liczbę zachowanych zębów u mężczyzn odpowiednio: 21,7

Tabela III. Odsetek osób bezzębnych w wieku 35-44 i 65-74 lata, badanych w latach 1998-2009

Table III. Percentage of edentulous persons aged 35-44 and 65-74, surveyed in 1998-2009

Płeć/średowisko	Grupa wieku					
	35-44 lata			65-74 lata		
	Rok badania					
	1998	2002	1998	2002	2009	trend
Mężczyźni	1,6	1,4	31,5	36,8	41,2	↑
Kobiety	1,6	5,2	37,0	44,4	45,7	↑
Miasto	0,3	2,1	32,2	35,6	43,5	↑
Wieś	5,0	5,7	39,7	47,9	44,7	↓
Ogółem	1,6	3,8	34,7	41,6	43,9	↑

i 21,9 niż u kobiet odpowiednio: 20,3 i 20,6 (tab. V). W przedziale wieku 35-44 lat odsetek osób z zachowaną średnią liczbą własnych zębów w 6 województwach wzrósł od 1,1 do 3,3 w 7 województwach spadł od 0,5 do 3,5 (tab. VI). W latach 1998 i 2002 odsetka osób z zachowaną funkcją żucia w przedziale wieku 35-44 lata w kraju nie analizowano. W przedziale wieku 65-74 lat w latach 1998, 2002 i 2009 wynosił odpowiednio: 70,1%, 69,4% i 49,6% (tab. V). Odsetek osób z zachowaną funkcją żucia w poszczególnych województwach w przedziale wieku 35-44 lat i 65-74 lat przedstawiono w tabeli VI. W 8 województwach obniżył się odsetek osób z zachowaną funkcją żucia od 12,5% do 44,2% zaś w 6 województwach wzrósł od 7,8 do 40,4 (tab. VI). Stan przyzębia oceniany przy pomocy wskaźnika CPI wskazywał zdrowe przyzębie czyli wskaźnik = 0 u 12,7% i 14,1% osób w grupie wieku 35-44 lat badanych w latach 1998 r oraz 2002 r. W grupie wieku 65-74 lat w latach 1998, 2002 i 2009 wynosił odpowiednio: 3,7%, 4,8% i 7,8% (tab. VII). Niższy odsetek osób ze zdrowym przyzębem stwierdzono u mężczyzn niż u kobiet; niższy wśród mieszkańców wsi w porównaniu z mieszkańcami miast (tab. VII). Odsetek osób z zapaleniem przyzębia (wartość CPI 3 i 4) u osób w grupie

Tabela IV. Odsetek osób ze średnią liczbą zachowanych własnych zębów w grupie wieku 35-44 lata oraz odsetek osób bezzębnych w grupie wieku 65-74 lata w poszczególnych województwach

Table IV. The percentage of people with an average number of own teeth preserved in the aged 35-44 and percentage of edentulous persons aged 65-74 in different provinces

Województwo	Odsetek osób ze średnią liczbą zachowanych zębów		Odsetek osób bezzębnych	
	Grupa wieku i rok badania			
	35-44 lata		65-74 lata	
	1998 r.	2002 r.	1998 r.	2002 r.
Dolnośląskie	19,4	20,5	44,0	60,0
Kujawsko-pomorskie	-	18,4	-	67,3
Lubelskie	21,1	20,6	16,0	22,2
Lubuskie	-	21,4	-	10,3
Łódzkie	23,3	22,5	50,0	50,9
Małopolskie	19,8	19,2	42,3	57,4
Mazowieckie	23,9	20,4	43,1	23,5
Opolskie	20,3	21,8	17,5	41,9
Podkarpackie	19,4	22,7	42,3	49,1
Podlaskie	18,3	20,3	28,3	5,3
Pomorskie	23,2	20,4	32,5	70,4
Śląskie	21,8	21,0	41,5	26,7
Świętokrzyskie	19,7	19,1	30,8	66,1
Warmińsko-mazurskie	20,6	20,6	20,7	76,9
Wielkopolskie	20,3	23,1	41,7	14,5
Zachodniopomorskie	20,8	23,5	35,2	46,2

wieku 35-44 lat wynosił odpowiednio: 27,1% i 17,9%, w grupie wieku 65-74 lat odpowiednio 39,1%, 14,0% i 9,2%. Głębokie kieszonki przyzębne o głębokości 6 mm i powyżej w populacji 35-44 lat stwierdzono u 4,7% i 2,2% osób. W populacji 65-74 lat odsetek osób z zapaleniem przyzębia wynosił odpowiednio w ocenianych odstępach czasu: 9,9%, 2,3% i 1,6%. Liczba

Tabela V. Średnia liczba zachowanych zębów w wieku 35-44 i 65-74 lata i odsetek osób z zachowaną funkcją żucia w wieku 65-74 lata

Table V. Average number of retained teeth in the aged 35-44 and 65-74 and the percentage of people with preserved function of chewing aged 65-74

Płeć/średowisko	Średnia liczba zachowanych zębów						Odsetek osób z zachowaną funkcją żucia*			
	Grupa wieku									
	35-44 lata			65-74 lata						
	Rok badania									
	1998	2002	Trend	2002	2009	Trend	1998	2002	2009	Trend
Mężczyźni	21,7	21,9	↑	7,7	7,2	↓	68,1	66,6	48,2	↓
Kobiety	20,3	20,6	↑	5,6	6,2	↑	71,5	71,1	50,5	↓
Miasto	42,2	22,7	↓	9,1	6,7	↓	74,9	72,4	53,5	↓
Wieś	19,9	19,3	↓	4,4	6,4	↑	62,3	66,2	42,3	↓
Ogółem	20,8	21,1	↑	6,3	6,6	↑	70,1	69,4	49,6	↓

Objaśnienie:

*zachowaną funkcją żucia tj. co najmniej 20 zębów naturalnych bądź sztucznych w kontakcie funkcjonalnym

Tabela VI. Odsetek osób z zachowaną funkcją żucia w wieku 35-44 i 65-74 lata w poszczególnych województwach

Table VI. The percentage of people with preserved function of chewing, aged 35-44 and 65-74 in different provinces

Województwo	Grupa wieku		
	35-44 lata	65-74 lata	
	Rok badania		
	1998	1998	2002
Dolnośląskie	90,0	90,0	57,1
Kujawsko-pomorskie	-	-	65,5
Lubelskie	30,0	30,0	70,4
Lubuskie	-	-	84,5
Łódzkie	74,0	74,0	81,8
Małopolskie	59,6	59,6	76,6
Mazowieckie	51,0	51,0	82,4
Opolskie	77,5	77,5	88,4
Podkarpackie	67,3	67,3	65,5
Podlaskie	58,3	58,3	55,3
Pomorskie	77,5	77,5	33,3
Śląskie	67,9	67,9	86,7
Świętokrzyskie	94,2	94,2	80,4
Warmińsko-mazurskie	82,8	82,8	53,8
Wielkopolskie	83,3	83,3	49,1
Zachodniopomorskie	74,0	74,0	61,5

sektantów ze zdrowym przyzębieniem w badanych latach ogółem w kraju w populacji 35-44 lat wynosiła odpowiednio: 1,2 i 1,8 w populacji 65-74 lat w ocenianych latach wynosiła odpowiednio: 3,7, 4,8 i 0,46 (tab. VIII). W populacji 35-44 odsetek osób w kraju ze zdrowymi sektantami wynosił odpowiednio: 54,4% i 51,1% , w populacji 65-74 lat odpowiednio: 89,2% i 80,5% (tab. VIII). Średnia liczba zdrowych sektantów na osobę w poszczególnych województwach w populacji 35-44 lata była najniższa w 1998 w 4 województwach: od 0,1-0,5 najwyższa zaś w roku 1998 i wynosiła do 3,5 (tab. IX). Średnia wartość wskaźnika DMFT u osoby w kraju w przedziale wieku 35-44 lata w roku 1998 i 2002 była wysoka i wynosiła 19,2 (tab. X). Średnie wartości wskaźnika DT były wyższe u mężczyzn (3,1 i 4,0) niż u kobiet (2,6 i 3,7) wyższe u mieszkańców wsi (3,3 i 4,1) niż u mieszkańców miast (2,5 i 3,5). Średnie wartości wskaźnika MT były wyższe u kobiet (10,4 i 8,7) niż u mężczyzn (9,2 i 7,2) i wyższe u mieszkańców wsi (10,8 i 10,0) niż mieszkańców miast (9,2 i 6,4).

DYSKUSJA

Dotychczasowe obserwacje wielu autorów jak i w własne wskazują, że istotnymi przyczynami, które nie pozwalają na poprawę zdrowia jamy ustnej są: brak wspierającej polityki i regulacji prawnych w podej-

Tabela VII. Stan przyzębia w badanych populacjach osób w wieku 35-44 i 65-74 lata na podstawie odsetka osób z najwyższymi wartościami wskaźnika CPI

Table VII. Periodontal status in the studied populations of people aged 35-44 and 65-74 on the basis of the percentage of people with the highest values of the CPI

Płeć/lokalizacja	Wartość CPI	Grupa wieku				
		35-44 lata		65-74 lata		
		Rok badania				
		1998	2002	1998	2002	2009
Mężczyźni	0	9,7	12,6	2,0	5,0	5,7
	1	22,1	20,0	5,4	12,6	15,1
	2	27,0	44,6	23,0	19,8	22,9
	3	28,7	19,7	30,4	14,6	6,9
	4	5,9	2,1	12,3	3,6	1,2
	Wyłączeni z badań	6,6	1,0	26,9	44,4	48,2
kobiety	0	14,4	14,8	5,2	4,7	7,8
	1	23,9	24,7	8,3	14,1	15,1
	2	27,9	39,6	24,6	19,8	15,4
	3	18,9	13,8	28,2	10,0	7,6
	4	4,0	2,3	7,9	1,6	1,6
	Wyłączeni z badań	10,9	4,8	25,8	49,8	52,4
miasto	0	14,8	15,4	5,2	7,4	7,0
	1	26,9	25,2	7,5	14,0	15,1
	2	26,3	42,0	24,3	24,5	18,4
	3	20,0	13,5	32,4	15,9	7,3
	4	4,0	2,1	9,8	3,1	1,5
	Wyłączeni z badań	8,0	1,8	20,8	35,1	50,7
wieś	0	9,2	13,2	3,9	2,1	5,7
	1	21,8	20,8	3,9	13,1	15,1
	2	28,9	40,4	21,9	14,9	22,9
	3	24,0	18,2	21,1	7,2	6,9
	4	4,3	2,2	9,7	1,5	1,2
	Wyłączeni z badań	11,8	5,2	33,5	61,2	48,2
ogółem	0	12,7	14,1	3,7	4,8	7,8
	1	23,2	23,1	7,0	13,6	15,1
	2	27,5	41,4	23,9	19,9	15,4
	3	22,4	15,7	29,2	11,7	7,6
	4	4,7	2,2	9,9	2,3	1,6
	Wyłączeni z badań	9,5	3,5	26,3	47,7	52,4

Objaśnienie:

- 0- Zdrowe przyzębie
- 1- krwawienie z dziąseł
- 2- kamień nazębny
- 3- płytka nazębna
- 4- głębokie kieszonki
- Wyłączeni z badań

Tabela VIII. Stan przyzębia w sekstantach i odsetek osób 35-44 i 65-74 lata w zależności od stwierdzonej liczby zdrowych sekstantów na osobę

Table VIII. Periodontal status in sekstants in people aged 35-44 and 65-74 end the depending on the number that observed in healthy sekstants per person

	Stan przyzębia				Odsetek osób ze zdrowymi sekstantami*				
	Grupa wieku								
	35-44 lata		65-74 lata		35-44 lata		65-74 lata		
	Rok badania								
Płeć/środo-wisko	1998	2002	1998	2002	2009	1998	2002	2002	2009
	Mężczyźni	1,0	1,8	2,0	5,0	0,45	61,2	51,2	88,4
Kobiety	1,4	1,8	5,2	4,7	0,47	50,6	51,1	89,7	80,5
Miasto	1,5	2,1	5,2	7,4	0,47	48,9	43,1	84,3	79,3
Wieś	0,9	1,4	3,9	2,1	0,45	64,0	59,6	94,6	82,8
Ogółem	1,2	1,8	3,7	4,8	0,46	54,5	51,1	89,2	80,5

Objaśnienie:

*sekstant-odcinek 1/6 łuku zębowego

Tabela IX. Średnia liczba zdrowych sekstantów na osobę badanych w grupie wieku 35-44 lata w latach 1998 - 2002 i w wieku 65-74 lata w roku 2002 w poszczególnych województwach

Table IX. The average number of healthy sekstants per person surveyed in 1998-2002 in the aged 35-44 and 65-74 in different provinces

Województwo	Grupa wieku		
	35-44 lata		65-74 lata
	Rok badania		
	1998	2002	2002
Dolnośląskie	1,0	0,7	0,2
Kujawsko-pomorskie	-	0,0	0,0
Lubelskie	2,3	1,1	0,2
Lubuskie	-	1,4	0,1
Łódzkie	2,9	2,4	0,9
Małopolskie	1,2	0,5	0,0
Mazowieckie	0,1	2,0	0,4
Opolskie	1,0	2,1	0,0
Podkarpackie	0,7	3,5	0,6
Podlaskie	1,2	2,2	0,6
Pomorskie	1,9	1,2	0,1
Śląskie	2,3	3,1	0,5
Świętokrzyskie	0,5	1,9	0,2
Warmińsko-mazurskie	1,0	1,2	0,6
Wielkopolskie	0,5	2,0	0,0
Zachodniopomorskie	0,3	1,7	0,3

mowaniu istotnych działań prewencyjnych i prozdrowotnych w kraju, niska świadomość znaczenia zdrowia jamy ustnej, bariery kulturowe i socjalne oraz nierówny dostęp do opieki szczególnie dla grupy słabszych.

Wcześniej publikowane badania przeprowadzone przez autorów krajowych ze względu na znaczne różnice metodyczne nie mogą być porównywalne z obecnymi

Tabela X. Średnie wartości DMFT, DT, MT, FT w populacji osób dorosłych w wieku 35-44 lata

Table X. Mean values of DMFT, DT, MT, FT in the adult population aged 35-44

Płeć/środo-wisko	Grupa wieku							
	35-44 lata							
	Rok badania							
	1998				2002			
	Średnie wartości				Średnie wartości			
	DMFT	DT	MT	FT	DMFT	DT	MT	FT
Mężczyźni	17,0	3,1	9,2	4,7	17,3	4,0	7,2	6,1
Kobiety	20,3	2,6	10,4	7,3	20,2	3,7	8,7	7,8
Miasto	19,2	2,5	9,2	7,5	18,6	3,5	6,4	8,7
Wieś	19,5	3,3	10,8	5,4	19,8	4,1	10,0	5,7
Ogółem	19,2	2,9	10,0	6,3	19,2	3,8	8,2	7,2

badaniami. Należy zwrócić szczególną uwagę na to, że z porównania wyników badań epidemiologicznych wynika, że odsetek osób bezzębnych w populacji 35-44 lata w porównaniu z końcem lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia wzrósł ponad dwukrotnie i był wyższy od stwierdzanego w ciągu ostatnich kilku lat w niektórych krajach europejskich (3,4). Odsetek osób bezzębnych w latach 2001-2009 wzrósł prawie do 44% (czyli o dziesięć jednostek procentowych) u osób w grupie wieku 65-74 lat w porównaniu z odsetkiem z roku 1998 i był nieznacznie wyższy u kobiet w porównaniu z mężczyznami. Bardzo interesujący jest wynik porównania odsetka osób bezzębnych u osób zamieszkujących regiony wiejskie w porównaniu z mieszkańcami w regionach miejskich, który uległ obniżeniu (z 47,9% do 44,7%). Obserwowano znaczne zróżnicowanie odsetka osób bezzębnych w poszczególnych województwach (2,5,6). W okresie dziesięciolecia średnia liczba zachowanych zębów naturalnych u osób w grupie wieku 35-44 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, jak w grupie wieku 65-74 lat, ale nieznacznie wzrosła w porównaniu z rokiem 2002, i była na bardzo niskim poziomie (średnio 6,6 zachowanego naturalnego zęba na osobę). Zwiększyła się różnica w liczbie zachowanych naturalnych zębów między mieszkańcami wsi (4,4 zęba/osobę) i miast (8,1 zęba/osobę) oraz u kobiet i mężczyzn. Analizowany odsetek osób z zachowanymi własnymi zębami w grupie wieku 35-44 lat w poszczególnych województwach różnił się znacznie. Nie analizowano odsetka osób z zachowanymi zębami własnymi w grupie wieku 65-74 lat. W przedziale wieku 35-44 lat w latach 1998 i 2002 nie analizowano odsetka osób z zachowaną funkcją żucia, zaś w populacji 65-74 lat odsetek osób z zachowaną funkcją żucia na przestrzeni dziesięcioleci obniżył się o 20 jednostek procentowych. Tendencję spadkową obserwowano zarówno u mężczyzn jak i kobiet (choć nieco niższą u mężczyzn) i niższą u mieszkańców wsi niż miast. Stan przyzębia i związana z tym potrzeba leczenia badanych

osób wyrażona za pomocą wskaźnika CPI wykazały, że średnia liczba zdrowych sekstantów u badanej osoby w populacji 35-44 lat w okresie 5 lat wyraźnie wzrosła z 1,2 do 1,8, w populacji 65-74 lata obniżyła się z 3,7 do 0,46. Odsetek badanych osób ze zdrowym przyzęciem w populacji 35-44 lat wzrósł. Wartość wskaźnika CPI wskazuje, że w obu ocenianych populacjach uległ obniżeniu odsetek osób z zapaleniem przyzębia w populacji 35-44 lata (z 27,1 do 17,9%) w populacji 65-74 lata (z 29,2 do 9,2%). Analiza wartości wskaźnika CPI z uwzględnieniem płci i lokalizacji nie wykazała znaczących różnic w stanie przyzębia. Średnia wartość wskaźnika DMFT u osób w grupie wieku 35-44 lata w okresie 5 lat utrzymywała się na jednakowym poziomie i wynosiła 19,2. Należy nadmienić, że od szeregu lat notuje się starzenie populacji polskiej, co może mieć niekorzystny wpływ na stan zdrowia jamy ustnej, ze względu na częściej występujące infekcje i przewlekłe choroby ogólnoustrojowe (7).

PODSUMOWANIE

1. W populacji 35-44 lat pomimo zaobserwowanej w okresie 5-letnim poprawy stanu zdrowia jamy ustnej wyniki badań wskazują na istotnie znaczące zapotrzebowanie w zakresie leczenia próchnicy, chorób przyzębia jak i edukacji prozdrowotnej.
2. W populacji 65-74 lat w okresie 10-letniej obserwacji nie stwierdzono istotnej poprawy stanu zdrowia jamy ustnej (wzrósł odsetek osób bezzębnych, obniżył się odsetek osób ze zdrowymi sekstantami).

PIŚMIENNICTWO

1. World Health Organization. Oral Health Surveys Basic Methods. Geneva 1997.
2. Wierzbicka M, Szatko F, Radziejewska M, i in. Monitoring stanu zdrowia jamy ustnej w Polsce. Stan zdrowia jamy ustnej dorosłych mieszkańców Polski w okresie transformacji systemu opieki zdrowotnej. AM Łódź, Warszawa, MZiOS 1998.
3. Czukör J. WHO epidemiological studies in Hungary in 1985 and 1991. Fogorv Sz. 1994;87(8) 223-229.
4. Borutta A, Waurick M, Kunzel W. Comparison of oral health in metropolitan and nonmetropolitan district of Leipzig in 1979 and 1989 (ICS I replication study) Dtsch Stomatol 1991;41(7): 266-274.
5. Wierzbicka M, Szatko F, Zawadziński M, i in. Ogólnopolski monitoring stanu zdrowia jamy ustnej i jego uwarunkowań. Polska 2002 Warszawa, MZ, ZSZ AM w Warszawie, Łódź Katedra Higieny i Epidemiologii.
6. Jodkowska E, Wierzbicka M, Szatko F, i in. Monitoring zdrowia jamy ustnej Polska 2009. Stan zdrowia jamy ustnej i jego uwarunkowania, oraz potrzeby profilaktyczno-lecznicze dzieci i osób dorosłych w wieku 65-74 lata. Warszawa 2009 r.
7. Bryła M, Maciak A, Marcinkowski J, Mazowiecka-Bryła J. Programy profilaktyczne w zakresie chorób układu krążenia przykładem niwelowania nierówności w stanie zdrowia. Probl Hig Epidemiol 2009; 90 (1): 6-17.

Otrzymano: 5.07.2010 r.

Zaakceptowano do druku: 31.08.2010 r.

Adres do korespondencji:

Prof.dr hab. Elżbieta Jodkowska
Zakład Stomatologii Zachowawczej
Instytut Stomatologii WUM
ul.Miodowa 18, 00-246 Warszawa
Tel.22/502-20-32, Fax: 22/502-20-38
e-mail:elzbieta.jodkowska@wum.edu.pl